Год I. Пятніца, 24 сьнежня (дзекабра) 1920 г. № 1.

НАША ДУМКА

Палітычная, экономічная і літэратурная тыднёвая газэта

ПАДПІСКА: на 3 месяцы 60 марак або 5 ф. мукі. | Цана асоб. нумэру 5 марак. | Адрэс:, Вільня Вострабрамская 5 (Пасаж).

БЕЛАРУСКА-ЛІТОЎСКАЯ ЗГОДА.

Здаецца, ўва ўсіх віленскіх польскіх, расейскіх і жыдоўскіх газэтах было нядаўна надрукована, што паміж беларускім урадам Ластоўскага і літоўскім урадам у Коўні, пасьля досыць доўгіх пэртрактацый, дойдзена да згоды і падпісана ўмова, зьмест якой датычыць палюбоўнага разрашэньня літоўска-беларускіх спраў. Мы ня ведаем даслоўнага тэксту гэтага вельмі важнага дакумэнту. Сучасныя варункі, пры каторых Ковенская Літва аддзелена ад нас фронтам, не даюць магчымасьці зьнесьціся з прадстаўніцтвам Беларускага ўраду ў Коўні, з прычыны чаго такі важны гістарычны факт ня можа быць нами высьветлен з належнай поўнасьцю.

Прыходзіцца здаволіцца газэтнымі весткамі, згодна з якімі аказываецца, вось што.

Беларуска-літоўская згода падпісана беларускім і літоўскім урадамі ў Коўні 12 лістапада 1920 году.

Літва і Беларусь узаемна прызнаюць незалежнасьць абодвух гэтых гаспадарстваў і правамочнасьць урадаў, заключаючых умову.

Літва і Беларусь абавязуюцца падтрымліваць адна адну процiў тых, хто пасягае на незалежнасьць і на тэрыторыі літоўскага і беларускага народаў.

Тэрыторыяльныя спорκі паміж Літвой і Беларусьсю, магчымыя пры вызначэньні граніц паміж Літвой і Беларусьсю, спыняюцца і адкладаюцца да мамэнту склікаьня Беларускага Устаноўчага Сойму, які сам, ці праз свой урад дарогаю перагавораў з Літоўскім Соймам ці ўрадам установіць граніцы паміж Беларусьсю і Літвой.

Толькі ўсяго мы і ведаем з газэт аб гэтай надзвычайна важнай умове, паклаўшай добры пачатак разьвіццю прыязных стасункаў паміж двума народамі.

Мы вельмі задаволены гэтай умовай. Даўно-даўно было пара ліцьвінам і беларусам працягнуць друг-другу рукі і ісьці разам у барацьбе за сьвятое права самастанавеньня аб самых сабе. Вялікая хвала тым беларускім і літоўскім дзеячам, якія правільна зразумелі заданьне мамэнту і зрэалізавалі яго ўмовай.

Літва і Беларусь—браты не са ўчорашняга дня. У імгле далёкай старыны, у час—калі большая часьціна усходнеславянскіх („рускіх" па тэрміналёгіі расейскай) пляменьняў падпала пад іга татарскае, мы—жыхары Полаччыны, Віцебшчыны, Меншчыны, Піншчыны, Магілеўшчыны, Смаленшчыны і інш. прыхінуліся да Літвы. Вялікарасея і Украіна доўга аставаліся паднявольнымі, пад'уладнымі Залатой Татарскай Ардзе, тады як мы былі вольнымі. Вольны, свабодны, значыла тое-ж, што і белы. Калі хто хацеў адзначыць, што ён ці яго народ не пад татарамі, то такі чалавек называў сябе і сваю старану белай. Адсюль—празваньне нашай бацькаўшчыны Белай Русьсю.

Літоўскія князі Мендоўг, Гэдымін, Альгэрд і Вітаўт абаранілі нас ад татарскай няволі, чым аказалі ў свой час бязьмерную заслугу нашаму народу. Літоўскія князі не накінулі нам сваіх парадкаў і аставілі амаль усё „па старыне", т. ё. так, як яно і было да таго часу. Такія адносіны вельмі падабаліся нашаму народу, які плаціў за гэта вернай службай Літоўска-Беларускай дзержаве, ґдзе ня было розніцы у правох беларусаў і ліцьвіноў.

Паўтара сталецьця (ад паловы 13-га да канца 14-га) Беларусь і Літва разам у згодзе жылі, разам бараніліся ад сваіх ворагаў, адзін другому падсабляючы.

Аднак, пры Ягайле адносіны паміж Літвой і Беларусьсю пачынаюць псавацца і чым далей, то псуюцца ўсе больш і больш. Чаму? Таму, што і ў Ліцьве і ў Беларусі, дзякуючы палітыцы, пачатай Ягайлам, пачынаюць адыгрываць важную ролю польскія ўплывы. Літва і Беларусь пападаюць у паднявольнае палажэньне. Польшча, а потым Расея праводзяць у Ліцьве і Беларусі сваю палітыку і гэта псуе і руйнуе беларуска-літоўскую справу. Цяпер настала новая пара, калі абодва народы скінулі з сябе ланцугі, у якія былі закованы чужынцамі і сваімі ўласнымі здраднікамі.

Цяпер Літва і Беларусь ізноў паўстаюць незалежнымі і паўстануць такімі і зажывуць кожная сваім уласным жыцьцём.

Што-б ні было цяпер, што-б мы ня бачылі у сучасны мамэнт, як-бы і хто бы нас не дзяліў, далучаў, захопліваў, прадаваў, купляў, сварыў паміж сабой, або з суседзямі нашымі, — усе роўна і Беларусь і Літва паўстануць незалежнымі і зажывуць кожная незалежна ні ад каго і незалежна друг ад друга. Пры цяперашніх варунках, адбудова гаспадарства, у каторым пражывалі-б два народы, не адпавядае інтарэсам ніводнага народа. Супольныя інтарэсы ваенна-стратэгічныя, экономічныя і культурныя можна абгаварыць, жывучы ў розных гаспадарствах; можна зрабіць выгодныя для абедзьвюх старон умовы, жывучы паасобку. Толькі пры такіх варунках кожны дагаворнік застанецца запраўды роўным і вольным братам брату, падсабляючым працаваць на сваю і брата карысьць.

Ковенская ўмова 12 лістапада кладзе першы моцны камень у фундамент літоўска-беларускай дружбы, абапертай як на добра зразумелых ўзаемных інтарэсах сучаснага момэнту, так і на гісторыі мінуўшчыны, калі абодва народы жылі ў адным гаспадарсцьве, так яшчэ і на пачуцьці сымпатыі друг да друга, істнуючым паміж ліцьвінамі і беларусамі з даўняга часу і цяпер.

Слава і чэсьць тым, хто зрэалізаваў літоўска-беларускую справу ўмовай 12 лістапада. У гэтым акце адгукнуліся і гісторыя і сучасны мамэнт.

М. К—ч.

Ці нам страшны плебісцыт?

Чытаючы газэтныя весткі аб тым, як там у Жэневе людзі сварацца аб тое, ці будзе ў нас плебісцыт, ці ня будзе, неяк дзіўна і нат' крыўдна робіцца нам, адвечным жыхарам зямлі, аб якую йдуць спорκі і сваркі: як-быццам тут справа йдзе аб голую пустыню, а не аб народ, што жыве на ёй. Вось-жа, мы, беларусы, павінны сказаць, што мы плебісцыту не баімося, адно толькі жадалі-бы, каб—калі ўжо ён канечна мае ў нас быць — дык каб нам была дадзена запраўдная магчымасьць высказаць нашу волю. Не баімося, бо нас тут не малая жменя, а вялізарная грамада!

Вось, каб людзі палахлівага сэрца ня трывожыліся лішне з прычыны плебісцыту, мы хочамо паказаць, як шацуюць лік беларусаў на адабраных ад Савецкае Расеі землях польскія прафэсары з Кракаўскага унівэрсытэту, Кржыжаноўскі і Куманецкі, каторыя ў сваей кніжцы „Tableau Statistique de la Pologne", надрукованай у Кракаве ў 1915 годзе, на стр. 50—53 гэтак аблічаюць процэнт беларусаў, жыдоў, палякоў і ліцьвіноў на сказаным абшары:

Як бачым, калі-б плебісцыт абняў увесь гэты абшар—усе дванаццать беларускіх паветаў, дык перавага беларусаў была бы поўная. Гетага і дабіваюцца ад Лігі Народаў беларускія арганізацыі. Трэба толькі, каб наш народ добра ўцяміў, за каго і за што яму лепей падаваць свой голас. А тады і баяцца яму няма чаго!

А. Л.

ЗМАГАЙЦЕСЯ!

У нас, беларускіх сялян і работнікаў, ёсьць шмат нацыянальных і соцыяльных варагоў, але найгоршы наш вораг — наша несьвядомасьць і нядбайнасьць.

Праз нашу несьвядомасьць і нядбайнасьць з намі робяць злыя людзі ўсё, што хочуць. У нас адабралі нашае імя, перарабілі адных на маскалёў, другіх на палякоў. У нас адбіралі і адбіраюць нашых сыноў і пасылаюць іх брат на брата, — разумеецца, я тут кажу аб усёй Беларусі, а не аб якой-небудзь яе маленькай частцы. У нас проста з рук ірвуць зямлю. У нас даўна адабралі ўвесь набытак края і гаспадара. Над намі зьдзекуюцца, бясчэсьцяць нашых дзяўчат, навучаюць распусьце малых дзяцей. Нам затыкаюць рот, а ў гэты час, на кошт, дабыты мазалямі рук нашых, абвяшчаюць сьвету, што мы і хочам таго ярма, самі яго прагнем. І вось, мала таго, нас хочуць навекі сьцерці з ліца зямлі, як асобны народ, навекі выкасаваць з лічбы нацый сьвету і гэтае сваё жаданьне яшчэ змацняюць рознымі беззаконнымі законамі на паперах, на якіх,—страх падумаць, — красуюцца нашыя подпісы, подпісы нашых-жа несьвядомых і нядбайных людзей.

І вось, у той час, калі адны ў крывавым поце чала змагаюцца з ворагам, крывавымі ногцямі скрабуць вялізны мур, які хоча прыціснуць нас у сьмяротным долу, у гэты час другія ня хочуць патурбавацца палец аб палец ударыць дзеля грамадзкае карысьці. Нейкае страшэннае зьдзічэньне апанавала душы людзей. Хочаце прыкладаў? Народ гіне ў цемнаце, гіне нацыянальна і соцыяльна, гіне навекі ці на доўгія часы, а ў гэтую пару вучыцель-беларус, чародны вучыцель, сядзіць бяз усякае працы ў бацькі на карку і чакаець невядома якіх „лепшых дзён", або йдзець у мястэчка даваць прыватныя лекцыі дзяцём няўнываючай і сярод агульнае галіты дробнай буржуазіі, або з-за мізэрнага кавалка чысьцейшага троху хлеба ідзець не за страх, а за ідыоцкае сумленьне лізаць тыя рукі, што давяць за глотку яго нацыю і яго клясу.

Я не пакажу болей прыкладаў. Калі вы сьпіцё, пратрыце вочы і ўвідзіце іх скрозь, увідзіце страшэнную моц. Я паказаў абстаноўку, на якую, здавалася, народ мог-бы найболей спадзявацца. І абстаноўка гэтая ў масе сваёй выглядае назвычайна брыдка.

Годзе! Прачніцеся. Час не паўтараецца. Мінецца ён, і вам за вашую нядбайнасьць кожны ў вочы плюне.

Урэшце дадумайцеся да нейкага выраду, да нейкае пастановы. Або вы сьвядомыя ворагі свайго пролетар'яту і яго незалежнасьці і непадзельнасьці,— дык змагайцеся з намі, бійцеся з намі і, быць можа, абальлюць вас ня толькі чарнільнаю атрутаю журналіста, але вашым ўласным крывавым потам; або вы станавіцёся ў рады сьвядомых змагаьнікаў за волю нацыі і дабро сваеі клясы, дык барджэй давайце сьвежую руку, бо ў нялюдзкай бойцы ўжо шмат хто зьнемагае...

Ступайце ў школы, ступайце ў копэратывы, у розныя арганізацыі і установы, усьведамляйце цёмнага земляроба і ашуканага работніка, безьміласэрдзя бічуйце нядбайных, ганіце іх сон.

Калі на нашу ніву выйшлі мы, было цяжка і з другіх прычын. Каменьні сыпаліся ў нашы галавы з усіх бакоў, у тым ліку, можа, і з вашых несьвядомых рук, або з рук бацькоў вашых. Нас было мала. Дарога была цёмная, рэдкаму здавалася яна зусім яснай і патрэбнай, як ясна і патрэбна робіцца яна цяпер навет кожнаму няпісьменнаму селяніну, пачуўшаму хоць слова праўды з сьвядомых вуснаў. Вам у гэтым лягчэй. Вам—толькі далучыцца да вялізнай чарады. У вас уваччу грандыёзныя прыклады і моцны грунт пад нагамі: пачаткі сваей гаспадарсцьвенасьці, агульнае прызнаньне правоў вашае нацыянальнае культуры і інш.

Ідзеце-ж, змагайцеся.

Хай не засыпаюцца вашыя вочы сьмяротным пяском нядбайнасьці.

Усьведамляйце народ!

А. Мсьціслаускі.

Лес.

Пахмурна стаяць беларускія пушчы і невясёлую думаюць думку. Смутна шумяць уцалеўшыя старыя сосны і паніклыя елкі. Пасылаюць сваё дакорнае вітаньне перад сьмерцю. Яны ведаюць, што скора-скора прыдзе і да іх чарод... І апошніх рэштак народнага багацьця не застанецца.

Пахмурна ў лесе, пахмурна і на душы, як задумаемся, што-ж гэта будзе з адзіным багацьцем беларускага народа, калі і далей будзе трываць такая драпежная гаспадарка.

Шмат патрэбуецца веды, любові і працы, каб палепшыць усе спусташэньні ўсю шкоду, зробленую ваеннай завірухай. Цяпер, калі завіруха яшчэ не заціхла зусім, няможна займацца арганізацыяй правільнае лясное гаспадаркі. Але цяпер можна і гэта патрэбна зрабіць, каб леса-экономічная палітыка ў бліжэйшы час была скірована шляхам найвялікшай гаспадарчай памыснасьці і экономіі.

Пакуль ня будзе статыстыкаю выяўлен агульны стан лясоў і лясное гаспадаркі края, не павінны рабіцца масавыя вырубкі для адпраўкі за межы края. Можна сячы лес для здавальненьня толькі тутэйшага района.

Беларускі народ павінен дамагчыся каб з яго адзіным дабром абыходзіліся дбайліва. Каб гаспадарсцьвеная лясная гаспадарка не давала-б магчымасьці прыезным з сталіцы панам і тутэйшым драпежнікам рабіць з лесам шалёныя сьпекуляцыі. Каб было зроблена так, што ўвесь народ меў-бы карысьць з тых скарбаў, што пакінулі яму яго дзяды ў відзе леса.

Беларускаму народу, на шкоду, яшчэ трэба чакаць таго часу, калі яго лясною гаспадаркаю займуцца запраўдныя сыны свайго народа; калі ўвесь народ будзе мець тую карысьць ад высока-арганізаванага фабрычнага дрэваабдзелачнага вытвору і ад гаспадарсьцьвенага заграгічнага вывазу закончаных драўляных фабрыкатаў. Бо дагэтуль мы вывазілі сваю дрывясіну ў круглым відзе.

Цяпер-жа трэба дабівацца, каб у нашых лясох ня гуляла так безьміласэрная сякера. Каб была зроблена абчыстка і абробка ўсяго таго, што ўжо высечана ці што эбгарэла. Што-ж датыча вывазу за граніцу і спасабоў яго, дык дзеля таго што беларускі народ ня можа яшчэ мець ад яго нічога, эпроч, казаў той, сачавічнай юшкі, дык жадаць вывазу, а злашчы рабіць яго пакуль што ня выпадае...

Лесавік.

Беларускія Вучыцельскія Курсы.

У канцы сёлетняга году 31-га сьнежня (дзекабра), 1920 г. у Вільні (Вострабрамская, 9) начнуцца двутыднёвыя беларускія вучыцельскія курсы. На курсах будуць вучыць беларускае мовы, беларусазнаўства і мэтодыкі. Курсы арганізуюцца для вучыцялёў беларускіх школ, якія яшчэ не праслухалі курсаў беларусазнаўства.

Навука і кватэра на курсах дармавая. Апрача гэтага, слухачом будуць выдавацца абеды, або грашыма 20—30 марак у дзень. Будзе і гарбата нараніцы і ўвечары, але закуска свая.

Слухачом трэба браць з сабою пасьцелю, нат сяньнік (не набіваны).

Адміністрацыя курсаў радзіць яшчэ браць кубак (шклянку), лыжку, талерку калі ня будзе замінаць у дарозе. Вучыцялі дастануць на курсах пэнсію за сьнежань месяц.

Аб Сойме.

Жыдоўская газэта „Unser Tog" з поваду назначаных выбараў у Сойм піша:

„Мы дагэтуль ня ведаем, што такое выяўляе сабою гэты Сойм і якія ў яго функцыі? Ці гэта Устаноўчы Сойм, які павінен выпрацаваць конституцыю і абраць урад старонкі або края? Для гэтага павінна быць раней прызнана, што нашая старонка ці край ёсьць запраўды самастойнае гаспадарства. Але ў гэта ніхто ня ймець веры. Калі-ж Сойм толькі свайго рода плебісцыт, гэта ёсьць інстытут, які павінен толькі адказаць на пытаньне, да каго Вільня і Віленшчына маюць належаць—да Польшчы ці Літвы?—дык павінны быць захаваны ўсе правілы плебісцыту: поўная свабода агітацыі, свабода тлумачэньня шырокім несьвядомым масам перавагі ці заганы ў прыйманьні той ці іншай гаспадарсцьвенасьці. На прыгажуньню Вільню галяцца два лыцары. Трэба-ж даць ёй магчымасьць убачыцца і пагаманіць з аднымі залётнікамі.

Што-ж мы відзім? З Варшавы ў Вільню можна ехаць без пярэпускаў, у Вільню без перашкод прыяжджаюць дэпутаты варшаўскага Сойму і прамаўляюць перад шматтысячнай публікай,—а другі залётнік—Коўня запёрт за фронтам, і яго ня чуваць і ня відаць. Пры такіх варунках ня можа быць зроблены вольны выбар, насяленьне ня можа вольна выказаць сваю думку аб гэтым першаступеннай важніцы пытаньню.

Пры такім фальшывым становішчы палавіна насяленьня, можа быць, зусім адмовіцца ад удзелу ў выбарнай кампаніі".

З свайго боку мы можам да гэтай мовы яшчэ дадаць, што ня Вільню галіцца й трэці залётнік—Беларусь, які ўрэшце з сваімі правамі на яе можаць аказацца самым паважным, бязсумненным прэтэндэнтам. Літоўская рэспубліка, зразумеўшы гэтую гістарычную акалічнасьць, зрабіла і гістарычнай важніцы саюз з Беларускай рэспублікай, прадстаўленай урадам выдатнага беларускага палітыка В. Ластоўскага. А раз так, раз беларусы пайшлі з ліцьвінамі за адно, а жыды падаюць вышэў паказаны голас,—што-ж будзе тут за Сойм? Адказ адзін: гэта будзе ня Сойм, а Рада тутэйшых грамадзян, уважаючых сябе за палякоў сьвядома ці толькі пад уплывам агітацыі. Такая Рада ў справах, належачых да моцы запраўднага Сойму, ніякае вагі мець ня будзе.

Цікаўна яшчэ, што думае ў гэтай справе польская работніцкая „Паходня"?

Важныя навіны.

Невядомая польска-беларуская дэлегацыя.

Польскія газэты шмат пішуць цяпер аб нейкай польска-беларускай дэлегацыі, якая прыехала ў Варшаву прасіць, каб Польшча ўстанавіла ўсходнія граніцы Беларусі. Адбылося паседжаньне прадстаўнікоў усіх варшаўскіх соймавых клюбаў пры гэтай дэлегацыі.

Беларусь будзе незалежнай і самастойнай.

„Віленскае Слова" піша: Старшыня беларускіх міністраў Вацлаў Ластоўскі, які цяпер у Жэневе, паведамляе, што беларускае пытаньне ў Лізе Народоў узыйшло на памысны шлях. Незалежнасьць і самастойнасьць Беларусі не падлягаець ані пад якое сумляваньне.

Тое-ж падцьвярджаецца і спаўняючым абявязкі гаспадарсцьвенага кантралёра ў беларускім урадзе Кляўдушам Душэўскім.

Тамаш Грыб зноў на волі.

З Варшавы наказуюць, што зноў пусьцілі на волю арыштаванага ў чэрвені г.г. ў Менску і вывезенага ў Польшчу вядомага байца за беларускі пролетарыят Тамаша Грыба, лідэра беларускай партыі соцыялістаў-рэволюцыянэраў.

Масковска - беларуская вайна.

ГОРАДНЯ, 10.12 (Орыент). З Баранавіч паведамляюць, што войскі Беларускай рэспублікі пасуваюцца наперад. У цяперашні час баі ідуць у 12 вярстох ад Случа. Партызаны робяць глыбокія рэйды у тыл бальшавікоў. Надоячы былі разброены значныя аддзелы бальшавікоў.

Атаман Якубецкі.

ВАРШАВА, 17.12 (Орыент). Беларускае Прэсбюро паведамляе, што беларускія войскі не разьбіты, а ўсё яшчэ б'юцца з бальшавікамі пад вярхоўным камандаваньнем майора Якубэцкага.

Страшэнныя бітвы.

Варшаўскія газэты пішуць, што ў районе Семажова адбыліся крывавыя баі між аддзеламі першай беларускай брыгады і бальшавікамі. Частка, беларускіх аддзелаў была разьбіта і перайшла польскую граніцу ў районе вёскі Ветлыцы. Іх разброілі палякі. Да гэтага часу рзброена 50 афіцэраў і 400 салдатаў.

Беларускае паўстаньне.

ВАРШАВА 20.12 (Орыент). Начальнік штаба беларускіх паўстанцаў Борык, які знаходзіцца праездам у Варшаве, падаў гэтакія ведамасьці:

Беларускае паўстаньне маець партызанскі характар. У ім ёсьць тутэйшыя сяляне, зялёныя і дэзэртыры з Чырвонае Арміі. Бальшавікі стараюцца скрыць яга існаваньне і давяць вялікарасейскімі аддзеламі. Паўстаньне пашыраецца на ўсіх беларускіх паветах, ня гледзячы на недахват броні і агульнай помачы.

Аб юрыдычным прызнаньні Беларусі.

Беларускі міністр Вацлаў Ластоўскі, які цяпер у Жэневе, дамагаецца прызнаньня беларускага ўраду de jure (па праву). Апроч таго, ён вымагаець, каб плебісцыт, калі ён будзе, адбываўся бы на ўсход ад лініі Керзона, пры чым беларусы губяць тры паветы: Бельскі, Беластоцкі і Сакольскі.

Беларуская дэлегацыя паехала у Лігу Народау.

З Жэневы паведамляюць, што туды прыбыла беларуская дэлегацыя і жадаець прызнаньня беларускага ураду Ластоускага. Ластоускі, Цьвікевіч і Ладноу дамагаюцца незалежнасьці Беларусі.

Голас Беларусау.

Як мы даведаліся, Віленскія беларусы, уважаючы, што плебісцыт найбольш датыкае беларускага насяленьня Сярэдняе Літвы, паслалі Радзе Лігі Народау абшырны мэморыял у гэтай справе.

Колькі цяпер урадау у беларускага народу.

Дванаццацімілённы беларускі народ цяпер маець гэтакія ўрады:

1) Беларускі ўрад на чале з Вацлавам Ластоўскім, абраны на сэсіі Рады Беларускай рэспублікі ў 1919 годзе. Урад гэты цяпер знаходзіцца ў Коўні і зрабіў саюз з Літвою проціў Польшчы.

2) Камуністычны беларускі ўрад на чале з Аляксандрам Чарвяком. Ен знаходзіцца ў Менску і кіруець Савецкай Беларусьсю (некалькі паветаў Меншчыны).

3) Беларускі Палітычны Камітэт на чале з Адамовічам. Ен цягне за Польшчу і пануець у той частцы Беларусі, якую занялі войскі Балаховіча.

4) У Віленшчыне беларускімі справамі кіруе ўрад Сярэдняе Літвы, у склад якога ўваходзіць і беларускі адраджэнец пан Вацлаў Іваноўскі.

5) У Літоўскай рэспубліцы беларусы маюць свайго міністра.

6) У палавіне Беларусі, далучанай да Маскоўшчыны (часткі Смаленскай, Магілеўскай, Віцебскай і іншых губэрняў) пануе ўлада маскоўскіх камуністаў.

7) У Горадзеншчыне — ўлада польскага ўраду.

8) У трох беларускіх паветах Віцебшчыны, аддадзеных Масквою Лацьвіі, беларусы падчыняюцца лацьвійскаму ўраду па агульных законах гэтае рэспублікі.

9) Некаторыя паўдзённыя часткі Беларусі належаць да Савецкай Украіны.

10) У нейтральнай паласе, між расейскай і польскай арміяй, няма ніякага ўраду і справамі кіруюць розныя беларускія камітэты.

Беларускія балахоуцы.

Кіраунікі.

Беларускі Палітычны Камітэт пры генаралу Булак-Балаховічу, як піша віленская „Gazeta Krajowa“, утварыў свой спаўняючы орган, у склад якога ўвайшлі: старшынём В. Адамовіч і сябрамі Р. Алякснюк і Я. Сянкевіч.

Войска.

Камітэт ад самага пачатку свайго істнаваньня рабіў найвялікшыя стараньні, каб выдзяліць з расейскай белагвардзейскай арміі беларусаў і стварыць свае асобныя баявыя часьці. Ня гледзячы на перашкоду з боку штабных афіцэраў-маскалёў, праца Камітэту вельмі ўдалася, бо ёй дужа спагадаў Балаховіч. І ўжо пры ўступленьні на тэрыторыю Беларускай Рэспублікі істнавалі гэткія формацыі: 1-шы Беларускі Менскі Полк Стральцоў, Магілеўскі Полк, Віцебскі Полк, 1 саталён у Палку Астроўскім і разам эскадрон Коньніцы.

Адносіны да маскоускіх балахоуцау.

Камітэт умовіўся працаваць разам з Б. Савінковым і памагаць маскоўскім балахоўцам. За гэта Савінкоў адмовіўся рабіць маскоўскую прапаганду на Беларусі і згодзіўся аддаць там усю цывільную ўладу ў рукі беларусаў і дапусьціць як найшырэйшую арганізацыю Балаховічам беларускай арміі.

Адносіны да Польшчы.

Камітэт маець моцную веру, што толькі Польшча і яе Начальнік Пілсудзкі могуць зрабіць беларускае гаспадарства і толькі зьвяз ўшы Беларусь з Польшчаю Камітэт і стараецца ўзмацаваць той зьвязак.

Адносіны да „Нашай Нівы“.

Прадстаўнікі Камітэту у вялікай крыўдзе на беларускую газэту „Нашу Ніву“. Затое, што „Наша Ніва“ ня дужа добра напісала аб беларускіх балахоўцах, прадстаўнікі Камітэту зрабілі ёй закід у правакацыі і сьвядомай брахні.

З літоускага жыцьця.

Паварот Вальдэмараса у Коуню.

Як мы даведаліс з пэўнай крыніцы, вядомы літоўскі дзеяч Вальдэмарас вярнуўся з Жэневы ў Коўню. У Жэневе ён бараніў справы Літвы перад Лігай Народаў. Вальдэмарас вельмі оптымістычна глядзіць на вынік споркі паміж Літвой і Польшчай па пытаньню аб прыналежнасьці тэрыторыі „Сярэдняй Літвы“. Па яго словам, у хуткім часе трэба чакаць прызнаньня Лігой Народаў спорнай тэрыторыі за Літвой.

Ксендз і газэты.

Газэта „Дзеннік Віленьскі“ у № 158 абвінавацiла ксяндза Станкевiча ў прыхільнасьці да бальшавізму і ў тым... што ён беларус!

Газэта „Паходня“, якая сама лішне стараецца і дзеля таго не заўсёды патрапляе быць інтэрнацыянальным пролетарскім органам, напісала гэтак: „Скора маець выйсьці беларуская газэта „Крыніца“; выдаваць яго маюць падобна балахоўцы“. А „Крыніца“ 3 гады выходзіла і зноў ужо выходзіць пад рэдактарствам якраз таго-ж ксяндза Станкевiча.

* * *

Я ішла... нада мной разгараўся вузор
З сьветлых, сумных зямчужынак — зор,
І хоць неба што час усё рабілась цямней,
Зоры зьялі ярчэй а ярчэй...
Вось сарвалась адна, паляцела стралой
І загасла ў імгле галубой.
І хоць яркай яна, гэта зорка, была
Ня прымеціць, што зьнікла яна...

Я ішла... прэд вачмі рад тапаляў цямнеў
І аб нечым таёмным шумеў...
І хоць слоў я пачуць, зразумець ня магла,—
Іх душа зразумела мая...
Раптам вецер калыхнуў ўгары галіны,
Чорны сьцень перабег па зямлі...
І хоць вецер той зараз далей паляцеў
Доўга ліст на тапалях дрыжэў..

Я ішла... сярод хмарак плыў месяц ціхі,
Рассыпаючы ласкі—лучы
І хоць прыкра ў той вечар балела душа—
Я глядзела у неба... ня йшла...
Ціша, неба, і зоры і сад у паўцьме,—
Усё вітала ласкава мяне...
І хоць пуста на сэрцы ў той вечар было—
Іх таксама вітала яно...

Наталля Арсеньева.

1920 г.

◎◎◎◎◎◎◎◎◎

Маей музе.

Хто ты з сьлёзнымі вачамі,
Бедная дзяўчына,
З чыстым тварам, чуткім сэрцам,
Вусны як маліна?..
Ці з імглы саткана ранняй,
З святла зоркаў ясных,
З шуму дрэў сваяцкай пушчы,
З агнішч непагаслых?...
А мо' з думкаў недасяжных,
Ды з жалю нямога, —
А мо' скарга, а мо' жальба
Да бога самога?
Першы раз з табой спаткаўся
Пастушком у полі:
Ты тагды шапнула сумна
Аб маей аб долі.
Другі раз, калі у школку
Мамі выпраўляла
І ражанчыкам з касьцёла
Пабагаслаўляла.
Пры арбе раз трэці бачыў
Я твой вобраз мілы,
Той парой, калі змадзеў я,
Выбіўшыся з сілы.
Раз чацьверты, як народу
Гаварыў аб Богу
І паказваў з верай пэўнай
Лепшы шлях-дарогу.
А раз пяты і апошні,
Як самлеў ад труду,
Палам змучаны агнёвым,
Прасіў неба цуду.
Цяпер дарма прызываю
Горкімі сьлязамі:
Баліць сэрца, нет патолі,
Сумен цэлмі днямі.
Але-ж голас яе чую,
Шопат гэткі мілы:
„Ты убачыш мяне двойчы
„Над дзярном магілы.
„Калі люд твой стане цьвёрда
„У хаце гаспадарыць,
„Калі сам варожу сілу
„Па хрыбце ударыць.
„Як збудуе кладку-помаст
„Між пасваркаў веры
„І дабром, свабодай, знаньнем
„Заслывець бязьмеры...“

К. Сваяк.

Стэповіч К

Герой.

— Казак! На вайне быў? Курацiну еў?

У вялікую палату, дзе мясьціліся здаравейшыя, хадзячыя, любілі ўсе схадзіцца з розных палат. Там часта была бяседа. Кожны стараўся пераказаць якую-небудзь забаўную гісторыю ці пасьмяшыць усю кумпанію якім-небудзь жартам. Там-жа ляжаў адзін дужа тыповы служака, унцер-афіцэр з трыма георгіеўскімі крыжамі, якія заўсёды прышпіліваў на халат, і хадзіў і ляжаў у халаце ад самае раніцы да познага вечара, аж пакуль разьдзявацца ванач. У яго быў бравы салдацкі выгляд, валасы на галаве каротка абстрыжаныя і спераду ежыкам стаячыя, а белавытыя вусы — старанна падкручаныя, быццам шыльцы. Як і ўсе такія салдаты, „герой“, між іншым, выстаўляўся перад другімі пехацінцамі сяброўствам з артылерыстамі і сваёй вольнасьцю з казакамі.

Калі ў наш гошпіталь прывезьлі маладога панурага казака, віхрастага блёндына з адсечанымі пальцамі на правай руцэ, і калі ён пачаў пасьля апэрацыі хадзіць у вялікую палату гуляць у шашкі, „герой“ заўсёды, бывала, як толькі пакажацца ў дзьвярох даўгая віхрастая постаць і перад ёю абкручаная белым рука на падвязцы, галасна і тэатральна вітаў яго:

— Казак! На вайне быў? Курацiну еў?

Наш казак быў маўклівы, пануры дзяцюк, і гэтая акалічнасьць троху асаджвала „героя“ назад на ложка. Аднак, усеўшыся як мае быць для даўжэйшае размовы і папраўіўшы аднэй рукой халат свой і крыжы (другая была па локаць адрэзана хірургам, доктарам Лур'е), ён пачынаў столькі гаварыць, што пасьпяваў і за сябе й за казака. Розных гісторыі для бяседы назьбіраў ён за час вайсковага жыцьця вялікі запас. Праўда, некаторыя, найболей сабе да спадобы, пераказаў у гэтым шпіталі па колькі ўжо разоў, але ўмеў, калі хацеў, пацешыць граmаду, спясьці заўсёды, што-што і новае.

— Казак! На вайне быў? Курацiну еў?

З тых слоў пачынаў „герой“ сваю размову і тады, калі ў гісторыі фігуравалі казакі.

Слуханьнікі цясьней падхадзілі да павядача, асабліва апалчэнцы і наагул усякія „маладыя“, „шэрыя“ і „шляпы“, з пачціvасьцю глядзеўшыя на „героя“, а ён, накруціўшы цэлаю рукою свае белаваценькія шыльцы і пазабіяцку крутнуўшы ўгору галавою, казаў сваёю падмаскоўнаю скрагаворкаю:

— Я бумажки в оба кармана. . . . ; казак.... тоже. — Много-ли? грит,.... Сочли; у меня 870..., у него тоже...., рублей 900.

Быўшы родам з-пад Масквы, чалавек гэты страшэнна брыдка лаяўся, або, як кажуць салдаты, „мацярыўся“.

— Лоўка! Вось гэта лоўка!—пачціва і радасна хвалілі яго з грамады, а ўся салдацкая грамада ў такі мамэнт вельмі рагочаць.

— Але чаго-ж вы к пану прычапілісь? — пачуецца тымчасам, у канцы чый-небудзь ціхі голас.

„Панам“ маскаль клічаць паляка і беларуса, а тут, у пераказе, ім быў нейкі крамнік у глухім польскім мясьцечку.

— Прычапіліся чаго?—паўтараў пытаньне з іроніяй у голасе апавяданьнік. —Ах, ты, шляпа! — ласкава, для красамоўства лаяў, павярнуўшыся, таго, хто ў яго аб гэтым запытаўся.

— Вядома, шляпа! — зноў велькім рогатам старалася пасьведчыць грамада хворых і раненых салдатаў, што ўсе яны, апроч таго, ня „шляпы“. І троху зьцішыўшысь, не падбіраючы рассыпаныя шашкі, зноў з пільнасьцю глядзелі ўсе на рот і на бліскучыя, два белых, адзін жоўценькі, крыжы.

— Мы і ня думалі чапіцца: пан прычапіўся сам да нас! — павялічыўшы іронію, з большай прыемнасьцю пераказываў ранейшае „герой“.—Нас, значна, сабралося траёх: два казакі і я. Зайшлі ў краму к пану, набралі ўсяго-чыста, чаго толькі хацелі: папірос, асушкаў, шчыкаляду.—„Ты не плаці, бо ён за усіх заплоце“,—гаворыць мне адзін казак на другога таварыша. А той сначатку ля дзьвярэй стаяў, на вуліцу глядзеў.—„Добра!“—думаю сабе ды ўсё піхаю ў клумак, абы ўлезла. Падыйшоў, кінуў той казак на прылавак колькі - там капеек... вось тады наш пан завыў!

— Казак! На вайне быў? Курацiну еў?—з вудальлю пытаўся павядачы ў нашага панурага казака, як падбіраўся да фінала гісторыі. А той маўчаў, толькі для ветласьці ківаў прыхільна галавою.

— Пан наш выс, халярус! А вось адзін казак, як схопіць з похвы шаблю, як замахнецца,—пыцёр пана да сьценкі. „Молчать! грит“. . . . . . . „—Заняло ў пача духі. Тады яны ўсё ў мех, у мех, у мех. Адзін сабе на плечы, — айда ў сотню. А гэты, што застаўся, як схопіць лом у рукі, як бухне, братка мой, па касе, аж пыл, аж дым, куды там! Разьбілася каса. „Не зявай, ... !“ — крычыць мне мой казак. Палічылі: у мяне 870, у яго таксама рублей 900. Чуем, хтось ідзе. Кінулі, бяжым на вуліцу. Бягуць нам на падмогу. Чорт вас дзяры, лупіце, а з нас даволі! Ціхім трахтам далей, далей. Дагнаў я сваю часьць. А цераз колькі дзён мяне і раніла ў нагу,— першы раз. Лячыўся ў Багародзку, выпісаў у шпіталь жонку. Пераначавала, грошы аддаў. Едзь сабе, галубка, з богам!

— Лоўка! Вось гэта лоўка!

М. Гарэцкі.

19/XI—20 г.

Што будзе з зямлею?

Закон аб зямлі у Сярэдняй Ліцьве.

Выйшаў дэкрэт № 39 Вярхоўнага Начальніка войскаў Сярэдняе Літвы генарала Жэлігоўскага.

Важнейшыя артыкулы гэтага дэкрэту вось якія.

Будуць створаны Зямельныя Аддзелы.

Аддзелы зробяць запас з земляў, належачых гаспадарству, быўшай царскай фаміліі, сялянскаму і дваранскаму банкам і духавенству. Яшчэ Зямельныя Аддзелы маюць з прынукаю выкупліваць для свайго запасу землі з-пад высечаных лясоў і аблогі; двары, прыдбаныя за час з 1863 г. па 1917 г. на грунце прывілеяў; двары, кінутыя гаспадаром, калі ў працягу 2 гадоў ня будзе гаспадаркі; *усе іншыя двары, дзе болей за 160 дзесяцін; Норма гэтая можа быць павялічана да 360 дзесяцін.*

Правілы, як і колькі плаціць паном за адабраную зямлю, абмяркуець Часовая Урадовая Камісія.

Зямельныя Аддзелы маюць права рабіць выплату за адабраную зямлю сваімі закладнымі 5-працэнтнымі лістамі пад заклад тае зямлі.

Пасьля таго, як зямлю дастануць усе, каму найпільней яна патрэбна, а ў тым ліку вайсковыя інваліды і сем'і вайсковых, *можна будзе купляць з зямельных запасау фальваркі.*

Закон аб зямлі у Літоускай Рэспубліцы.

Важнейшыя артыкулы з закону аб зямлі, які прыняў Літоўскі Сойм у Коўне, вось якія.

Пад апеку Рэспублікі пераходзяць *усе сельскія гаспадаркі, якія маюць болей за 70* дзесяцін і належаць 1) да прыватных уласьнікаў і рандароў, што самі гаспадаркі не вядуць, і 2) да прыватных уласьнікаў і рандароў, *якія і самі гаспадараць, ды іх зямля патрэбна дзеля надзяленьня беззямельных і малазямельных.*

З гаспадаркамі разам пераходзіць усё належачае да іх рухомае і нярухомае дабро.

Пераход адбываецца на моцы пастановы Зямельнай Камісіі пасьля зацьверджаньня Міністэрствам Земляробства і Гаспадарственай Маемасьці.

Зямельная Камісія складаецца з прадстаўнікаў Міністэрства Земляробства і Гаспадарственай Маемасьці, прадстаўнікоў Міністэрства унутраных Спраў і аднаго дэлегата ад павету.

Гаспадаркі даюцца беззямельным, малазямельным і іншым дробным рандаром на правох арэнды. Гаспадаркі з асабліва высокай культурай не разьбіваюцца на дробныя надзелы, а аддаюцца ў арэнду ў цэласьці.

Зямля можа аддавацца ў арэнду ня менш, як на 2 гады.

Пры арэндзе больш, як на 3 гады, з пазваленьня Зямельнай Камісіі можна стаўляць будынкі.

Можна браць у арэнду ад 5 да 20 дзес.

Калі пасьля тэрміну ўмовы рандар пакідае гаспадарку, яму сплачываецца кошт пастаўленых будынкаў, патрэбных дзеля гаспадаркі, і кошт паляпшэньняў, уведзеных у гаспадарцы.

Залежна ад катэгорыі ральлі арэндная плата вызначаецца *ад 1/2 да 3 пудоў збожжа з дзесяціны, або грашмі па рынкавай цане сказанага збожжа,* апрыч таго, рандары плоцяць усе скарбовыя і земскія падаткі і нясуць усе павіннасьці, зьвязаныя з уладаньнем зямлёй.

Зямля, якая ня была дагэтуль выраблена, можа быць аддадзена ў арэнду на першыя 3 гады бяз ніякае платы (апрача падаткаў і інш. павіннасьцей)

Зямля жаунерам.

Паводле варшаўскіх газэт, польская соймавая зямельная камісія на паседжаньні сваім 24 лістапада прыняла аканчальна плян закону *аб пераходзе на уласнасьць польскага скарбу* зямлі у усходніх паветах, аддадзеных бальшавікамі Польшчы. Адначасна прыняты закон аб надзяленьні гэтай зямлёй салдатаў і дабравольцаў.

Абодва законы маюць быць праведзены праз Сойм дужа пасьпешна, каб можна было пачаць карыстаць з іх.

На гэту мэту прызначаны агулам 22 паветы: *Берасьцейскі, Пружанскі,* Ваукавыскі, *Слонімскі, Навагрудзкі,* Баранавіцкі, Вялейскі, *Дзісненскі,* Несвіжскі, *Лунінецкі, Пінскі, Кобрынскі,* Валадзімерскі, Ковельскі, Луцкі, Ровенскі, Дубненскі, Сарненскі, Крамянецкі, Астрожскі, *Горадзенскі і Лідзкі.*

„Распушчаныя *жаунеры польскае арміі маюць атрымаць бязплатна, або на доугатэрміновую сплату надзел да 45 гэкт.*

Апрача таго, маюць атрымаць пры роспуску арміі часткі жывога і мёртвага інвэнтару (коні, вазы), будаўляны матэрыял да 80 куб. мэтраў. Таксама *маюць быць прызначаны два міліарда марак на крэдытовую падмогу жаунерам у гатоўцы, ці збожам для засеву* і інш. Малады жаўнер польскі заменіць шаблю і стрэльбу на плуг і сякеру, не перастаючы на новай сядзібе быць вартаўніком і абаронцам Польшчы".

* * *

Ур.ньні зімовае сонца нясьмела
У рожавым небе прыгожа ўзышло.
Як быццам чагосьці стыдалась яно,
Калі з небясоў на зямельку глядзела.
Пад гэтым паглядам у белых палёх,
Рассыпаўшысь, іскры ў сьнягу загарэлісь,
А вольхі—дык тыя ў люстэрка глядзелісь
Замерзшых стаўкоў, што схаваны ў кустох.
На вокнах вузоры, вянкі заіскрылісь
—І ўсё гта толькі ад сонца лучоў!
Ці ў жыцьці ня гэтак нярадасных днёў
Трывогі пад сонца паглядам забылісь?
Ці праўда што плакаць ня хочацца болі
Што, сэрца сагрэўшы надзеяй адной,
Ты ціха сьмяешся з марознай зімой,
З сьнегамі, што ярка іскрацца у полі!

Натальля Арсеньева.

ШТОДЗЕННЫЯ ВЕСТКІ.

Субота 18-га сьнежня 1920 *г.*

Савецкі камісар заграничных спраў Чычэрын прыслаў лорду Керзону ноту. Чычэрын вінаваціць Англію ў тым, што яна чакала пабеды Польшы і Врангеля над бальшавікамі і праз тое спадзявалася мець для сябе карысьць, што яна няпрыхільна да Савецкай Расеі у бесарабскім і гданскім патаньнях. Чычэрын вымагае, каб Англія мела з Савецкай Расеяй перагаворы ня толькі гандлёвыя, але і палітычныя.

Сярод расейскіх палітыкаў у Парыжы адбываюцца перагаворы аб утварэньні расейскага нацыянальнага цэнтра.

Быўшы расейскі соцыяліста Алексінскі напісаў старшыні Лігі Народаў бяльгійцу Гюмансу адкрытае пісьмо ў газэце з просьбаю, каб Ліга ратавала расейскіх контр-рэвалюцыянэраў ад бальшавікоў.

У Чэшскай рэспубліцы абвешчана ваенкае палажэньне на ўсю старонку. Там пануюць паўстаньні і забастоўкі. Хочуць адстаўкі кабінэта міністраў. Камуністы абвесьцілі генаральную забастоўку.

Максім Горкій, знаменіты расейскі пісьменнік, паехаў з Маскоўшчыны ў Італію.

Лацьвійскі устаноўчы сойм зацьвердзіў умову між Лацьвіяй і Эстоніяй аб граніцах.

Палястынскі Жыдоўскі Нацыянальны Камітэт робіць стараньні, каб жыдоў прынялі ў Лігу Народаў.

Нядзеля 19 *сьнежня* 1920 *г.*

Міністр заграничных спраў Літоўскаў рэспублікі Вальдэмарас заявіў, што Савецкая Расея маець пляны стварыць Чырвоную Літву, калі войскі Лігі Народаў прыдуць на Літву для плебісцыту. Дзеля гэтага Расея між Магілевам і Полацкам зьбіраець войска.

Бальшавікі высадзілі свае войска у Трапэзундзе (у Турцыі).

Нямеччына і Чэхія не дазваляюць перавазіць у Польшчу тавары цераз свае граніцы.

Урад Чэшскай распублікі дайшоў згоды з чэшскімі камуністамі.

Гданскі Сойм галасамі немцаў прыняў пастанову, каб у Гданску ня было польскага гарнізону.

Грузія зрабіла гандлёвую умову з Расеяй і Азербейджанам.

Францыя не дазваляе генаралу Врангелю прыехаць у Парыж.

Італія і Юга-Славія зрабілі абарончую ўмову проціў Аўстрыі і Венгрыі.

У Гішпаніі генаральная забастоўка, абвешчаная прафэсыянальнымі саюзамі.

У Швайцарыі выбран новы прэзыдэнт Шлутрэ.

Панядзелак 20-га сьнежня 1920 *г.*

20-га сьнежня адбудзецца усерасейскі зьезд Саветаў. На першым пляне маець быць пытаньне аб гаспадарчай адбудове Расеі.

Французскі ўрад пастанавіў зрабіць у бліжэйшы час саюз Англіі, Францыі і Італіі.

Ангельскі Жыдоўскі Камітэт, а таксама „Аліянс Ізраэліт" стараюцца перад Лігай Народаў, каб яна толькі тады прыняла да сябе Фінляндыю, калі ў конституцыі гэтай рэспублікі будзе артыкул з правамі для народных меншасьцяў.

У Флярэнцыі маець адбывацца ў гэтым месяцы конгрэс італьянскіх соцыялістаў, на які ад маскоўскіх камуністаў паедзе Зіноўеў.

Бальшавікі запрапанавалі турэцкім нацыяналістам выйці з Савецкай Арменіі.

Турэцкія нацыяналісты пайшлі ў атаку на грэцкае войска.

З 15-га сьнежня амэрыканскі консул у Варшаве ня візіруець пашпартоў, калі едуць не да мужа, бацькоў або дзяцей.

Рада Лігі Народаў пастанавіла стварыць камісію для арганізацыі пазычак згалелым гаспадарствам.

Аўторак 21-*га сьнежня* 1920 *г.*

Старшыня савецкай дэлегацыі ў Рызе Іофэ перадаў польскай дэлегацыі ноту, якая паказываець на небясьпеку для Расеі ад зьбіраньня ў Віленшчыне варожых савецкай арміі войскаў. Нота гавора, што салдаты з арміі Балаховіча пераходзяць да Жэліговскага. У канцы ноты сказана, што Савецкая Расея не дазволіць простага ці касога парушэньня абавязкаў аднэй старонкі перад другой.

Міністр Літоўскай Рэспублікі Вальдэмарас удачна змагаецца ў Лізе Народаў проціў стараньняў польскага ураду накінуць у Віленшчыне народную консультацыю аб далучэньні да Польшчы.

Чычэрын паслаў Румыніі ноту у якой прапануець зараз-жа вызначыць час і месца для перагавораў між Расеяй і Румыніяй.

Паведамляюць аб узмацненьні бальшавізму на Далёкім Усходзе. Урад, які ўтварыўся ў Чыце, ангельскія газэты называюць бальшавіцкім.

Савецкі ўрад патрэбаваў ад Англіі і Італіі, каб разброілі Врангеля.

Рэвалюцыя ў Ірляндыі проціў ангельскага ўраду ня сьціхае. Пасьля абвешчаньня ваеннага палажэньня яшчэ пагоршала: на вуліцах б'юцца, гараць дамы. Сінфэйнеры (ірляндзкія адраджэнцы-рэвалюцыянэры) робяць засады і забіваюць салдатаў бомбамі. У м. Дубліне знайшлі вялізарную фабрыку бомбаў.

Ллойд-Джордж мусіў згодзіцца на фармальныя перагаворы з ірляндцамі і на склікаеньне ірляндзкіх дэпутатаў.

Гданскі Сойм, згодзіўшыся па дапушчэньне польскае мовы ў школу, адкінуў раўнапраўнасьць польскае мовы ў унутранай адміністрацыі і ў судзе.

У Польшчы дасьпявае крызіс кабінэта міністраў.

Голяндыя пачынае баяцца, што пусьціла к сабе жыць быўшую германскую імпэратарскую фамілію, бо можна чакаць праз тое розных прыкрасьцяў для старонкі.

Папа рымскі не мяшаецца ў справы плебісцыту ў Верхняй Сілезіі.

Серада 22-га сьнежня 1920 *г.*

„Ковенскае Рэха" піша: савецкі пасол Аксельрод сказаў, што адным з пунктаў плебісцыта павінен быць паварот бежанцаў з Расеі.

Паўстаньне на Украіне проці бальшавікоў расьцець.

Ллойд Джордж мусіў паабецаць ангельскім работнікам, што скончыць перасьледаваньне ірляндцаў.

Французскія газэты заклікаюць Антанту распачаць супольную акцыю проці абадзіненьня Турцыі з бальшавікамі.

Польскі соцыяліста Ігнат Дашынскі падаўся ў адстаўку з кабінэта міністраў Вітоса.

Дробныя вянгерскія земляўласьнікі на сваім зьезьде выказаліся за манархію.

Бальшавікі арганізавалі ў Бухарэ „фронт працы". Яны абвесьцілі конкурс на татарскія, кіргіскія і сарцкія лемантары для навукі насяленьня.

У Маскве зьбіраецца 8-ы зьезд Саветаў. Прыехала ўжо 14 дэлегатаў.

Чацьвер 23-га сьнежня 1920 *г.*

У Рызе вялікая трывога, бо ёсьць ведамасьць, што рыхтуецца вялікі бальшавіцкі наступ проць балтыцкіх гаспадарстваў і Польшчы. Бальшавікі сабралі ўсе аддзелы 3-й арміі ля Гатчыны і Пскова, а далей на паўдзён, ля Полацка, Віцебска і Смаленска сабралі яны 7 і 15 арміі. Эстонія кліча з Жэневы свайго генералісімуса Ладонера. Лацьвійскі ўрад рыхтуецца пакінуць увесь край, з Мітаваю і Рыгаю аж да Віндавы. Сярод рыжскіх купцоў паніка (шалёны страх).

Польская дэлегацыя падала Іоффэ ноту, у якой заяўляе, што 13 гэт. мес. расейскія аддзелы перайшлі граніцы Польшчы, рабуючы двары Пулкавічы і Сьмелічы.

Газэты зноў паведамляюць, што ўрад Літоўскай рэспублікі рашуча адкідаець усякія польскія пасулы прамяняць Вільню на які-небудзь другі кавалак зямлі.

Рада Лігі Народаў пастанавіла зрабіць у Віленшчыне народнае галасаваньне.

У французскім парлямэнце абгаварывалі пытаньне аб зьмяншэньні тэрміну вайсковае службы. Пры гэтым высьнілася, што Францыя зноў дужа баіцца Нямеччыны.

Ніжняя ангельская палата прызнала для Ірляндыі гом-руль (асобны парлямэнт і інш.).

Жыцьце у Савецкай Беларусі.

Зьезд саветау (радау).

У гэты час у Менску адбываецца зьезд прадстаўнікоў ад мястовых, павятовых і валасных беларускіх рад. На зьеззьдзе будзе ўтворан Цэнтральны Спаўняючы Камітэт і Рада Народных Камісараў Беларусі. У Вільню дайшлі весткі, што зьезд прызнаў Беларусь савецкай (радавай) рэспублікай і выказаўся за ўваход яе ў склад Савецкай Фэдэрацыі. Ці адбылася ратыфікацыя (зацьвярджэньне) міру з Польшчай, дагэтуль невядома.

Адносіны да беларускасьці.

Адносіны расейскіх камуністаў да беларускасьці робяцца з кожным часам лепшымі. З прыкладу Леніна і наагул маскоўскага цэнтра прызнаецца беларуская культура і яе правы на існаваньне. Ленін сказаў, што Беларуская Савецкая Рэспубліка будзе жыць, і трэба ўсё рабіць для яе карысьці.

Цікавасьць да Беларусі.

Масква надрукавала колькі кніжак па беларусазнаўству у расейскай і беларускай мове. Выйшаў вялікі зборнік розных артыкулаў аб Беларусі, напісаных выдатнымі прафэсарамі. Выдана некалькі кніжак вядомага беларускага дзеяча, родам з Вільні, А. Бурбіса, якія прыняты для рукаводзтва ў Камісарыяце заграничных Спраў (аб экономічным стане Беларусі і дзеяльнасьці ў ёй савецкай ўлады).

Асьвета.

Прыяжджала ў Менск з Масквы унівэрсітэцкая камісія для астатняй работы ў справе адкрыцьця беларускага унівэрсітэту.

Для патрэб унівэрсітэту ўзята экономія Любанскага ў Лошыцы (3 вярсты ад Менску).

Беларускі Пэдагогічны Інстытут і Тэхнікум працуюць нормальна.

Але найлепей пастаўлены сельскагаспадарскі інстытут у Горы-Горках (б. Магілеўскай губэрні), дзе цяпер знаміты Кайгарадаў і шмат іншых дужа вучоных прафэсароў.

Школы 1-й і 2-й ступені, па загаду камісара асьветы, беларускага камуніста А. Чарвяка, вядуць заняткі поўным ходам. Навучаньне беларускіх дзяцей адбываецца пабеларуску. У Менску шмат польскіх і жыдоўскіх школ. Бракуе беларускіх кніжак, а выдавецкая справа, з прычын тэхнічнай труднасьці, адсутнасьці патрэбнае паперы, стаіць нізка.

У камісарыятах адчынены курсы беларускае мовы, бо дзелаводства пераходзіць на беларускую мову. Праўда, захоўваецца прынцып: адказываць на паперу ў той мове, у якой яна прыслана.

Беларускі тэатр.

У Менску адчынены і бываюць бітма набіты ўсе даўнейшыя тэатры і кінематографы.

Беларускія спэктаклі адбываюцца надта часта ў Гарадзкім тэатры дзе выступае профэсыянальная трупа, і ў Беларускім Работніцкім Клюбе, дзе выступае трупа аматораў. Артысты дастаюць пэнсію і пайкі ад Камісарыята Асьветы.

Хор Тэраўскага.

Далёка вядомы беларускі хор Тэраўскага, які ў сваім часе зачараваў беларускай песьняй маршала Пілсудзкага, у вялікім гонары і ў бальшавікоў. Да хора адносяцца надта ласкава і запрашаюць пяяць на ўсе важнейшыя бальшавіцкія ўрачыстасьці.

Экономічная адбудова.

На экономічную адбудову Беларусі зьвярнуў вялікую ўвагу цэнтр Федэрацыі, бо там пануе пагляд, што Савецкая Беларусь, як сумежная з буржуазнымі гаспадарствамі, павінна быць прымернікам савецкіх рэспублік.

З гэтай мэтай цэнтр, церпячы сам пільную патрэбу ўва ўсім, пасылае Беларусі розныя тавары, асабліва зялезныя (40% ад запасаў цэнтра).

Зямельная справа.

Выхад на пасёлкі надта ўпадабалі ўсе сяляне. Для нарэзкі трэба толькі падаць заяву, пры гэтым ніякіх выдаткаў і аплаты павіннасьцяў няма, апроч даваньня памяшчэньня і фурманкі каморніку і рабочых для каморніцкіх работ.

Такі падзел зямлі, асабліва ў прыфронтовай паласе, лічыцца ў беларускіх бальшавікоў баявым заданьнем. Работа распачалася з усёю энэргіяй. Усе каморнікі ўжо даўна выехалі ў воласьці зьбіраць статыстыку і рыхтаваць проэкты падзелаў, каб з ранньей вясны пачаць нарэзку.

Лес.

Самавольных парубак лесу ужо няма. Лясны матар'ял выдаецца цераз вясковыя камітэты, за плату. Цана даходзіць да 400 — 500 савецкіх рублёў за сажань. Пагарэльцам і бяднейшым будаўляны матар'ял і дровы даюцца дарма па пасьведчаньнях валасных камітэтаў.

Аправізацыя.

Спажывецкія органы робяць раскладку на сялян, хто колькі павінен даць збожжа і мяса. Пры раскладцы ўважаецца на ўраджай і агульны стан гаспадаркі. Дэзорганізуець работу войска, якое робіць рэквізыцыі на сваю руку. Цяпер з той справай шмат лягчэй, бо на самавольныя рэквізыцыі ёсьць дужа стродкая забарона. Наагул-жа раскладка аправізацыйнай павіннасьці ўдаецца бальшавікам добра, калі ня лічыць яшчэ бяссыстэмнасьць некаторых працаўнікоў. З дзесяціны бярэцца сярэдняе 3 хунты эбожжа.

У местах на прадукты — картачкі 3 катэгорыяў. Да першай залічаюцца людзі фізычнай працы; да другой — канцэлярысты і старыя; да трэцяй — усе іншыя. Прадуктаў, як вядома, бракуець. Хоць у Менску ў вокнах выстаўлены цесткі, белыя булкі, каўбасы, але дакупіцца іх надта трудна.

Мануфактура і галянтарэйныя тавары, таксама як і емінныя, выдаюцца так званымі „прадкомамі“ цераз Адзінае Спажывецкае Таварыства (пamaскоўску ЕПО — единое продовольственное общество). Цяпер і прадкомы перарабляюцца ў тыя АСТ'ы, або ЕПО.

Тавараў вялікая нястача. На вёсцы няма зялезнага матар'ялу, солі і нафты (красіну). Патроху выдаюць усяго, але надта ўжо патроху.

Гандаль і цэны.

Прыватны гандаль у Савецкай Беларусі фактычна існуець. Праўда, на вёсцы за грошы нічога дастаць ня можна, — хіба за царскія. Пануець менка на ўсё. За 1 ф. красіну сяляне даюць 3-5-8 фунтаў жыта. Такім чынам сяляне пераплачываюць. Хлеб у Менску ў прыватным гандлі 350 савецкіх рублёў. Мяса 300-400 рублей за хунт; таму так зьдзешавела, што скаціна ідзець на зарэз праз бяскорміцу. Сала 4000—5000 сав. руб. Канцэлярскі служачы зарабляець у месяц 6000—13000, але дастаець яшчэ за вельмі малую плату паёк. Велькасьць пайка—як калі. Найчасьцей даюць 1 ф. цукру, 1 ф. солі, 18 ф. мукі і інш. рэчы. Камісары дастаюць 9000 і болей тысяч у месяц і „баявы“ паёк (падвоены).

Транспарт.

Рух на чыгунках у вастатні час значна палепшыўся. Але каб праехаць у прыватных справах, то надта цяжка дабіцца дазволу, бо дужа многа вымагаецца розных фармальнасьцяў. Цягнік ідзець ад Смаленска да Масквы, болей-меней, 17 гадзін.

Вайсковая справа.

Мобілізацыі робяцца аднакова ўва ўсей Фэдэрацыі, — на Беларусі так, як і ў другіх савецкіх рэспубліках Змабілізованы, здаецца, людзі да гадоў 35.

Шмат дэзэртыраў скрозь. Беларусы найлепшыя дэзэртыры; яны даюць 50-75 процэнтаў.

Цяпер ад марозаў многа дэзэртыраў прыходзіць з лясоў і нэйтральнай зоны. Хто прыходзе сам, таму нічога ня робяць, толькі засылаюць у цэнтр Маскоўшчыны ў рабочыя баталёны.

Весткі аб арганізацыі асобных беларускіх часьцей Чырвонае Арміі — няпраўдзівыя.

Бежанцы-беларусы.

Беларускі Савецкі „Компленбеж“ ў зьвязку з замірэньнем рыхтуець бежанскія эшалоны для адпраўкі сюды. Шмат запісваецца беларусаў. Некаторыя, не дачакаўшыся, едуць фурманкамі, аж з Тамбоўскае губэрні і далей. Ім даецца яда і памяшчэньне і некаторая іншая помач, але наагул бежанцам прыходзіцца нязвычайна трудна.

Сьвядомасьць.

Беларуская сьвядомасьць дужа ўзрастае. Некаторыя павятовыя зьезды усходняй Смаленшчыны і то выказуюцца за далучэньне к беларускай Рэспубліцы.

Весткі гэтыя палаў Рэдакцыі адзін бесстароньні не-бальшавік родам з Вільні, які ўцёк з Маскоўшчыны і потым з Савецкай Беларусі ад пабору, а жыў там ад самага пачатку бальшавіцкага панаваньня.

Тутэйшае жыцьце.

17 сьнежня выйшаў загад № 4 генерала Жэліговскага аб тым, каб войскі не рабавалі мірнага насяленьня, абгалелага і змучанага вайной, каб чыноўнікі ня бралі хабараў, каб салдаты не рабілі самачынных рэквізыцыяў.

Выйшла распараджэньне аб пачатку выбараў у Сойм Сярэдняй Літвы з 17 сьнежня ў некаторых акругах. Беларусы і літоўцы, пэўне, адмовяцца выбіраць.

18 сьнежня прыехала ў Вільню дэлегацыя варшаўскага сойму ў складзе паноў: Грабскага, кс. Лютаслаўскага, кс. Мацэевіча, і іншых з мэтаю дастаць на мітынгу рэзалюцыю аб далучэньні Вільні да Польшчы. У сваей прамове ў мястовай салі 19 га сьнежня кс. Лютаслаўскі, перакруціўшы гісторыю, урэшце давадзіў, што беларусы гэта ёсьць тыя самыя палякі, толькі „троху інакш гавораць“.

У Ашмяне адчынілася беларуская кнігарня. Тутэйшая „Страж Крэсова“ пагражала „павесіць загадчыка на вывясцы“, калі ён ня зьнімець яе. Загадчык, тымчасам, не забаяўся, дык вывеску „нехта“ ўкраў начою.

Цераз Варшаву праехаў з Амэрыкі нейкі пан Самуіл Лемкін, які вязець у Слонім 164.172 доляры (доляр—500 польскіх марак), сабраныя ў Амэрыцы для свае радні быўшымі слонімцамі.

(„Віл. Сл.“). Асобы, прыехаўшыя з Ашмянскага павета, пераказуюць што павет ніколі не зазнаў такога пекла, як цяпер. Вечныя рэквізыцыі і драпежствы выклікаюць нездаваленьне. Адносіны да „Стражы Крэсовай“ яўна варожыя. Яна сваімі выступамі на мітынгах і сходах, а таксама зборамі подпісаў сеець абурэньне.

Летась казалі, што пры унівэрсітэце Баторыя ў Вільні будзе кафедра беларусазнаўства. А сёлета, замест тае кафедры, маюць адчыніць курсы беларускае мовы. Дзівімся, што на такую комбінацыю, як кажуць, даў сваю згоду ўваскросшы (бо яго летась на страніцах „Беларускае Думкі“ пахавалі ад рукі бальшавікоў) доктар Масоніус, дужа паважаны дагэтуль сярод беларусаў вучоны чалавек. Ен мае вучыць на тых курсах.

Выбары у віленскі Сойм.

Як мы давецаліся з пэўнай крыніцы, Беларускі Нацыянальны Камітэт, Літоўскі Нацыянальны Камітэт і Жыдоўская Гміна атрымалі на гэтых днях ад старшыні главнай камісіі па выбарам ў Віленскі Сойм прапазіцыю вызначыць сваіх прадстаўнікоў у главную і абводовыя камісіі. Усе названыя арганізацыі адмовіліся ад вызначэньня патрэбных кандыдатаў і, апрача таго, адмовіліся і ад учасьця у выбарах у Сойм, лічучы, што пры сучасных варунках і на асновах, на якіх Тымчасовая Урадуючая Камісія Сярэдняй Літвы мае намярэньне рабіць выбары у Сойм, чя робіцца магчымым, каб гэты Сойм выказваў праўдзівую волю люднасьці нашага краю.

Адмовіліся ад учасьця ў выбарах і немцы.

Землі бежанцау.

Варшаўскі Сойм гэтымі днямі прыняў закон, па катораму апушчаныя праз сваіх гаспадароў—бежанцаў землі пераходзяць у казну і будуць раздавацца польскім салдатам.

Склад вучняу 1-й Віленскай Беларускай Гімназіі к 21 сьнежня 1920 г.

Кляса	Агульная лічба вучняу	Хлапцоу	Дзяучат	Хрысьціян	Іудейскае веры
Анальфабэт.	28	13	15	28	—
1 падгат.	29	13	16	28	1
2 падгат.	31	11	20	31	—
1 кляса (аснауная і парал.)	54	38	16	51	3
2 кляса	38	23	15	35	3
3 „	32	25	7	28	4
4 „	22	12	10	17	5
5 „	37	15	22	12	25
6 „	39	16	23	20	19
7 „	40	11	29	12	28
8 „	37	11	26	12	25
Разам . .	387	188	199	274	113

Хрысьціян 71%, іудз. 29%.

Помач Амэрыкі у Вільні.

З паловы сьнежня г. г. ізноў распачалася акцыя помачы Амэрыкі для м. Вільні і правінцыі. Прыехау з Варшавы паўнамоцнік з Камітэту. Помачы Дзяцём у Варшаве п. Райс і назначыў камітэт у Вільні. У склад яго уваходзіць 14 чалавек, з іх 2 прадстаўнікі ад жыдаў, 1 ад ліцьвіноў, адзін ад расейцаў, 1 ад беларусаў і рэшта ад палякоў. На просьбу некаторых сябраў Камітэту, каб даць магчымасьць некаторым нацыянальнасьцям мець больш як па аднаму прадстаўніку, п. Райс адказаў, што ён лічыць, што ад гэтага справа не паправіцца, а каб раз назаўсёды спыніць нараканьні і ўзамныя спрэчкі нацыянальнасьцяў, ён прост назначае тую або другую асобу. Дзеці, якія вучацца, атрымліваюць дадаткавае дакармленьне; тыя, што ня вучацца, прыпісываюцца да кухні, што знаходзіцца ў бліжэйшым районе; за порцыю сьнеданьня плоціцца 60 пфен. Што датыча правінцыі, то па пастанове Амэр. Кам. помачы дзяцём у Варшаве, акцыя помачы ідзець толькі на тыя мясцовасьці, што належаць да Сярэдняй Літвы. Грамадзяне з мястэчак або вёсак павінны арганізаваць камітэты, у склад якіх уваходзілі бы прадстаўнікі усіх нацыянальнасьцяў, якія знаходзяцца ў гэтых месцах бяз вынятку. Гэта галоўны варунак, які заўсёды падчырківаюць амэрыкане. Там, дзе камітэты ўжо з'арганізаваліся, але беларускіх прадстаўнікоў няма, беларусы павінны дамагацца, каб іх прадстаўнік быў абавязкова. Трэба памятаваць, што дзеля нашай неарганізаванасьці і нашага нежаданьня працаваць для грамадзянства церпяць нашыя дзеці. Уся нашая надзея ў справе адраджэньня апіраецца на будучым пакаленьні і для яго трэба было-б кінуць апатыю, тым балей што лёзунг нашых ахвярадаўцаў амэрыканаў: галоднага дзіцёнка накарміць бяз розьніцы нацыянальнасьці і рэлігіі. Вёскі і мястэчкі, якія знаходзяцца блізка Вільні, павінны зьвяртацца са сьпісамі дзяцей у Вільню (Дамініканская 3, пакой 34) у Камітэт Помачы Дзяцём. Камітэты Ашмянскага павету павінны зьвяртацца ў Ашмяну. У разе, калі-б вышлі якія непаразуменьні, трэба пісаць заявы у Віленскі Камітэт. Сьпісы трэба рабіць так: выпісаць у альфабэтным парадку прозьвішчы і імёны усіх дзяцей, адызначыўшы проціў прозьвішча кожнага дзіцёнка яго гады, рэлігію і адрэс. Дзеці атрымліваюць сьнеданьне толькі да 14 х гадоў уключна. Сьпісы павінны быць падпісаны старшынёй і сэкрэтаром камітэту, а таксама павінна быць прыкладзена пячатка; калі ў камітэту сваей няма, то войта, солтыса або касьцёлу ці царквы. Апрача еміны на сьнеданьне, трэба падаваць сьпісы на вопратку, якая ўжо ёсьць у Вільні—тры тысячы з нечым камплектаў на Вільню і правінцыю. У склад камплекту уваходзіць пальто, боцікі, панчохі і касьцюм, знача і прасіць можна толькі вышэй азначаныя рэчы. Заканчываючы абгляд помачы амэрыканаў для Вільні трэба падзівіцца энергіі і добраму сэрцу іх і ня крыўдзіць іх сваёй нядбайнасьцю і нежаданьнем асьвяціць ім мясцовыя варункі.

А. Залеўская.

Апразізацыя ў Сярэдняй Ліцьве.

Апразізацыйных органаў у Сярэдняй Ліцьве, якія прэтэндуюць больш-менш разрашыць спажывецкае пытаньне, мы знаходзім два: **Дэпартамэнт Апразізацыі і Апразізацыйны Аддзел Магістрату.** Абедзьве гэтыя ўстановы мала зьвязаны адна з аднэй і гэты астатні аддзел вядзець самастойную сэпаратную апразізацыйную палітыку.

Урадовыя апразізацыйныя арганізацыі ў розных старонах зьявіліся ў часе нястачы тых ці іншых прадуктаў у пару вайны. У розных старонах яны мелі і рознае назначэньне. Возьмем найболей тыповыя.

У Нямеччыне ўрадовая апразізацыйная арганізацыя ўсю сваю ўвагу зварачавала на справядлівы разьдзел прадуктаў, у якіх чулася нястача. Для гэтага ўрад падлічаў увесь лішак у іх гаспадароў і усе прадукты разьдзяляў па картачках.

Другі тып—Расея. Там гаспадарства абвес ціла манаполію хлебных прадуктаў, юрыдычна стала гаспадаром іх, і апразізацыйныя органы павінны былі зьбіраць хлеб у ўладароў яго і разьдзяляць паміж спажыўцоў. Апрача таго, на апразізацыйныя камітэты тут ускладаўся і расклад цэлага раду іншых прадуктаў і прадметаў першае патрэбы ў зьвязку з сацыялізацыяй іншых вытворчых гаспадарак.

Якія-ж прычыны пабуджаюць арганізоўваць апразізацыйныя ўстановы ў Сярэдняй Ліцьве?

Як нам ведама, спажывецкія запасы ў гаспадарсў іх у Сярэдняй Ліцьве не падлічаны і падлічыць іх цяпер ня можна. Практыка паказала, што ня ўсе гаспадарствы здолелі як мае быць справіцца з тым, каб падлічыць прадукты і прымусова ацабраць лішак ад уласьнікаў. Для гэтага патрэбна надта моцная і добра насуджаная арганізацыя. Ува ўсякім выпадку урад бярэць пры гэтым на сябе вельмі вялікую адказнасьць і на яго пры першай нястачы будуць сыпацца абвінавачаньні. Пры адсутнасьці важцых пабудзіцеляў істнаваньня апразізацыйных органаў, губіць усякае значаньне іх работа.

Возьмем для прыкладу **Дэпартамэнт Апразізацыі** ў нас. На яго долю ў цяперашні час выпадаець толькі гандлёвая дзеяльнасьць, але як раз гэта і зьяўляецца самым цяжкім і вымагаець вялікай практыкі і веды. Навет казённай установе вельмі цяжка змагацца з прыватным гандлем. Дэпартамэнт Апразізацыі гэтага і ня робіць. Пакуль што ён займаецца глаўным чынам выдачай дазволаў на прывоз прадуктаў, падлічаець грузы, якія прыбываюць, і частку іх вытаргоўваець для сябе. Заняцца гандлёвай дзеяльнасьцю ён і ня можаць за адсутнасьцю сродкаў, бо на апразізацыю ўсяго насяленьня Сярэдняй Літвы патрэбна 300—500 міліёнаў марак.

Апразізацыйны аддзел Віленскага Магістрату шырокіх гаспадарсьцьвевых заданьняў ставіць ня можаць. Роля яго сходзіць пакуль што к таму, што „дары“, якія прыходзяць з Пазнані і другіх местаў дарма, гэты аддзел раздаваў за грошы і складаў сабе абаротны капітал. Выхадзіла тое, што „дар“ мела не насяленьне, а сам Апразізац. Аддзел. Але і тых сабраных некалькіх міліёнаў марак, пэўне, мала, каб узяцца за працу ў шырокім масштабе.

І гандаль Магістрату маець значаньне толькі, як крыніца, каб даставаць сродкі ў касу Магістрату.

А каб гэта падлічыць, колькі каштуець утрыманьне Апразізацыйнага Аддзелу, як гандлёвай установы, дык ніводзін бы купец ня прызнаў пастаноўку справы правільнай пры 50—60 служачых аддзелу і выдатках на яго 500,000 марак у месяц. Для здавальненьня-ж бальніц, прытулкаў і багадзельняў такі вялізны апарат таксама не патрэбен, гэтую справу можна-б было па дагавору даручыць якой-небудзь коопэратыўнай установе, або знайсьці дзешавейшы спосаб апразізацыі, прыцягнуўшы ў якім-колечы выглядзе прыватна-гандлёвы апарат, утварыўшы толькі кантроль.

Такім парадкам неяк дзіўным здаецца істнаваньне абодвух апразізацыйных органаў у Сярэдняй Ліцьве.

С. Ч.

З вескі.

М-ка Гальшаны, Ашмянскага пав

Як толькі стала вядома аб плебісцыту, к нам часта прысылаюць аратараў-крыкуноў, якія зацямняюць нам вочы і галаву, якія нам абяцаюць зямлю, волю... пасьля сьмерці, якія ў нас і цяпер ужо гаспадаруюць пасвойму, кіруюць намі як скацінай, уважаюць нас за сабак; усё, што толькі ім патрэбна: сена, мяса, хлеб забіраюць, нявет ня пытаючыся ў нас. Мала гэтага, яны ўмеюць падабраць з нашых-жа людзей прыхільнікаў у васобе войтаў і солтысаў, якія ня хочуць зразумець, што яны нашы браты-беларусы, што ў іх у хаце спрадвеку гаварылі і гавораць панашаму, пабеларуску, і што навет ён сам „войт“ надта мала разумее папольску.

У нас на гэтым тыдні старшыня коопэратыву Міхалевіч сабраў сход, каб угаварыцца з людзьмі аб раскладзе грошы на тавары. Як ведама, людносьць наша зусім мала разумееть папольску, дык і захацела, каб грамадзянін Міхалевіч тлумачыў статут пабеларуску, на зразумелай для нас мове.

М. Дзятлава.

Мясцовае грамдзянства не захацела, каб раённым начальнікам зноў быў Саварын, і ён прымушаны шукаць сабе пасады ў іншым месцу.

Істнаваўшыя раней у мястэчку „Колка кабет польскіх“ і „Кола польскай моладзі“ пасьля ухода палякоў распаліся і цяпер зусім навет не бяруцца да працы. Вялікі ўплыў мае беларускасьць, якая сваёю моральнаю сілаю прыцягвае да сябе лепшыя сілы раёна.

Школы

У вёсцы Зблянах Лідскага пав. Баліцкай вол. адчынілася зноў беларуская школа, якая ўжо істнуе з часоў немцаў. Наагул Зблянь служаць ачагом беларускасьці. Вучыцялі згуртаваны ў моцны гурток, які адчыняе рад школ. Просяць падручнікаў.

— У вёсцы Дубраўка Пацаўскай вол. сёлета адчынілася беларуская школа, а таксама і ў в. Вусьце, Дзятлаўскай воласьці.

Арганізацыя сельскіх работнікау.

„Pochodnia“ наказвае, што ў апошнім часе сельска-гаспадарскія работнікі і парабкі началі больш цікавіцца справай арганізацыі на прафэсыянальнай аснове. Да саюзу с.-гасп. работнікаў прыступаюць і іншыя аграномы, і гэтак саюз узбагачываецца нтэлігентнымі сіламі

ІНФОРМАЦЫЙНЫ АДДЗЕЛ.

Бібліатэка Беларускага Навуковага Т-ва будзе адчынена дзеля карыстаньня на месцы для навуковых мэт пасьля Новага Году ў памяшчэньні Т-ва пры Вострабрамскай вул. № 9.

Беларускае Выдавецкае Т-ва выдае ўсялякія кніжкі ў беларускай мове. Сябраў прынімае Урад Т-ва. Уступная плата — 50 м., сяброўская гадавая складка — 100 м. Адрэс Т-ва: Віленская вул. № 33, кв. 1 (адчынена ад 4 да 5 гадз. у дзень).

Бібліатэка б. „Знаніе“ мае багаты выбар кніжак да чытаньня ў розных мовах. Адчынена: 10—1 і 3—6 гадз. Адрэс: Віленская 33.

Беларуская Кнігарня „Беларускага Выдавецкага Т-ва“ мае на прадажы ўсе беларускія кніжкі. Адрэс: Завальная 7.

Беларускі Нацыянальны Камітэт месьціцца ў Вільні, Вострабрамская, 9, пакой № 5. Старшыня Ф. Ярэміч, сэкрэтар І. Яцкевіч. Робіцца рэгістрацыя беларусаў і даецца духоўная і матар'яльная помач.

1-я Віленская Беларуская Гімназія месьціцца на Вострабрамскай вул., 9. Дырэктар М. Кахановіч, інспэктар А. Дмахоўскі.

Беларускія пачатковыя школы ў Вільні. 1) Кальварыйская, 73; 2) Лідзкі тракт, могільнік; 3) Радунская, 27-а; 4) Зарэчча, Панамарская, 12. Навука бясплатная. У кожнай школе даецца дзяцём сьнеданьне.

Беларускі Школьны Аддзел. Вільня, Каўкаская вуліца (рог Вялікай Пагулянкі), 2, другі паверх, налева, пакой № 13.

Беларускі Вучыцельскі Саюз Канцэл. 1-й Віленскай Беларускай Гімн.

Прытулак Камітэта Помачы. Вострабрамская, 9 (будынак гімназіі). Загадчыца Л. Васілевіч.

Віленскі Саюз Коопэратываў Малая Погулянка, дом №

Коопэратыў „Райніца“ ў Вільні. Вялікая Пагулянка, 17.

Коопэратыўная друкарня „Друк“, Вільня, Вострабрамская, 5 (Пасаж). Там-жа Беларускае Выдавецтва У. Знамяроўскага.

Беларускі Клюб ў Вільні. Біскупская, 12.

Літоўская паліклініка. (Віленская вул. проці Дабрачын. зав.) прыймае хворых ў аддзяленьнях: хірургічных хварсб, унутраных, на вочы, акушэрства і гінеколёгіі. Пользу даюць адмыслоўцы за самую невялічкую плату.

Думкі.

Я хачу бачыць Цябе вольнай, мая дарагая, Бацькаўшчына, і сьветлай, як сонца.

І Ты будзеш гэткай.

Вы усе, якія хочаце працаваць для яе адраджэньня, высьцерагайцеся зрабіць найменшы ланцуг на яе душу.

* * *

Калі хочаш даведацца праўды, узьнімайся высака угару.

Сяргей Чараунік.

Дазволена Ваеннаю Цэнзураю. Рэдактар-Выдавец М. ГАРЭЦКІ. Кооп. Тав. „ДРУК“, Вострабрамская 5.